

Érvelési hibák

Érveléselmélet, 2019. május 8.

1. Mi az az „érvelési hiba”?

- Van egy hagyomány: osztályozza és elnevezi az érvelési hibákat és azok típusait,
- miközben láttuk, hogy nagyon sokféle szempontból értékelhetünk érveket:
 - logikai szempontból bármi hiba, ami nem érvényes (deduktíve) vagy nem erős (induktíve),
 - retorikai szempontból bármi hiba, aminek nem sikerül meggyőzni a közönségét,
 - dialektikai szempontból bármi hiba, ami nem a véleménykülönbség feloldására irányul.
- Ezek a szempontok általában inkoherensek!

A forrás: Arisztotelész

- *Szofisztikus cáfolások* c. írás: tipikus félrevezető érvelési mintázatok („látszólagos, nem valódi” érvek)
- Nyelvtől függő hibák:
 - többértelmű szavak használata
(‘Milyen Tibi házassága?’ – ‘Majd elvállik...’)
 - többértelmű mondatszerkezetek használata
(‘A királynőt megölnötök nem kell félnetek jó lesz s ha mindenki benne van én nem ellenzem!’)
 - szavak helytelen összekapcsolása (?)
 - vagy szétválasztása (?)
 - rossz hangsúlyozás
(‘Megcsaltál a húgommal?’ – ‘Sosem tennék ilyet *vele!*’)
 - túl merev formaértelmezés (alaki hiba)
(‘Tudod, merre van a posta?’ – ‘Igen’)

■ Nyelvfüggetlen hibák:

- „amelyik a járulékos tulajdonságtól függ”
[ma kompozíciós és felosztási hiba]
- „egy kifejezés használata abszolút módon, illetve nem abszolút módon, hanem hely, idő vagy kapcsolat szerinti megszorítással”
[*a dicto secundum quid ad dictum simpliciter*]
- „amelyik annak figyelmen kívül hagyásán alapul, hogy mi az a cáfolat”
[*ignoratio elenchi*]
- „amelyik feltételes állításon alapul”
[pl. kontrapozíciós, konverziós, stb. hiba]
- „amelyik megelőlegezi az eredeti konklúziót”
[*petitio principii*]
- „amelyik oknak nevez valamit, ami nem ok”
[*non causa pro causa*];
- „több kérdés egyetlen kérdéssé való összeolvasztása”
[túl sokat állító vagy komplex kérdés]

A későbbi kezelés

- Aztán később bővült a lista, szaporodtak a kategóriák és több tucat (több száz) érvelési hiba kapott nevet...
- de hiányzik az az elméleti keret, amiben mindet lehetne tárgyalni (annyira eltérőek és más szempontból jelentenek 'hibát').
- Egy mai kb. **definíció**: olyan érvelés(i séma), ami
 - gyakori vagy tipikus (eseti „rossz érvelés” még nem hiba, hanem az kell, hogy sokan sokszor érveljenek így), és
 - könnyen válhat a félrevezetés/tévkövetkeztetés/manipuláció eszközzé (attól 'hiba', hogy meg lehet vezetni vele másokat).

2. Egy (nem teljes) lista

- Abusive Ad Hominem
- Accent
- Accident
- Ad Baculum
- Ad Consequentiam
- Ad Crumenum
- Ad Hoc Rescue
- Ad Hominem
- Ad Hominem, Circumstantial
- Ad Ignorantiam
- Ad Misericordiam
- Ad Novitatem
- Ad Numerum
- Ad Populum
- Ad Verecundiam
- Affirming the Consequent
- Against the Person
- All-or-Nothing
- Ambiguity
- Amphiboly
- Anecdotal Evidence
- Anthropomorphism
- Appeal to Authority
- Appeal to Consequence
- Appeal to Emotions
- Appeal to Force
- Appeal to Ignorance
- Appeal to the Masses
- Appeal to Money
- Appeal to the People
- Appeal to Pity
- Appeal to Snobbery
- Appeal to Vanity
- Appeal to Unqualified Authority
- Argument from Ignorance
- Argument from Outrage
- Argument from Popularity
- Argumentum Ad
- Avoiding the Issue
- Avoiding the Question
- Bald Man
- Bandwagon
- Begging the Question
- Beside the Point
- Biased Generalizing
- Biased Sample
- Biased Statistics
- Bifurcation
- Black-or-White
- Cherry-Picking the Evidence
- Circular Reasoning
- Circumstantial Ad Hominem
- Clouding the Issue
- Common Belief
- Common Cause.
- Common Practice
- Complex Question
- Composition
- Confirmation Bias
- Confusing an Explanation with an Excuse
- Consensus Gentium
- Consequence
- Converse Accident
- Cover-up
- Cum Hoc, Ergo Propter Hoc
- Definist
- Denying the Antecedent
- Digression
- Distraction
- Division
- Domino
- Double Standard
- Either/Or
- Equivocation
- Etymological
- Every and All
- Exaggeration
- Excluded Middle
- False Analogy
- False Cause
- False Dichotomy
- False Dilemma
- Far-Fetched Hypothesis
- Faulty Comparison
- Faulty Generalization
- Formal
- Four Terms
- Gambler's
- Genetic
- Group Think
- Guilt by Association
- Hasty Conclusion
- Hasty Generalization
- Heap
- Hedging
- Hooded Man
- Hypostatization
- Ignoratio Elenchi
- Ignoring a Common Cause
- Incomplete Evidence
- Inconsistency
- Inductive Conversion
- Insufficient Statistics
- Intensional
- Invalid Reasoning
- Irrelevant Conclusion
- Irrelevant Reason
- Is-Ought
- Jumping to Conclusions
- Lack of Proportion
- Line-Drawing
- Loaded Language
- Logic Chopping
- Logical
- Lying
- Maldistributed Middle
- Many Questions
- Misconditionalization
- Misleading Vividness
- Misplaced Concreteness
- Misrepresentation
- Missing the Point
- Modal
- Monte Carlo
- Name Calling
- Naturalistic
- Neglecting a Common Cause
- No Middle Ground
- No True Scotsman
- Non Causa Pro Causa
- Non Sequitur
- Obscurum per Obscurius
- One-Sidedness
- Opposition
- Outrage, Argument from
- Overgeneralization
- Oversimplification
- Past Practice
- Pathetic
- Perfectionist
- Persuasive Definition
- Petitio Principii
- Poisoning the Well
- Popularity, Argument from
- Post Hoc
- Prejudicial Language
- Proof Surrogate
- Quantifier Shift
- Question Begging
- Questionable Analogy
- Questionable Cause
- Questionable Premise
- Quibbling
- Quoting out of Context
- Rationalization
- Red Herring
- Refutation by Caricature
- Regression
- Reversing Causation
- Scapegoating
- Scare Tactic
- Scope
- Secundum Quid
- Selective Attention
- Self-Fulfilling Prophecy
- Sharpshooter's
- Slanting
- Slippery Slope
- Small Sample
- Smear Tactic
- Smokescreen
- Sorites
- Special Pleading
- Specificity
- Stacking the Deck
- Stereotyping
- Straw Man
- Style Over Substance
- Subjectivist
- Superstitious Thinking
- Suppressed Evidence
- Syllogistic
- Tokenism
- Traditional Wisdom
- Tu Quoque
- Two Wrongs Make a Right
- Undistributed Middle
- Unfalsifiability
- Unrepresentative Sample
- Unrepresentative Generalization
- Untestability
- Vested Interest
- Weak Analogy
- Willed ignorance
- Wishful Thinking

Internet Encyclopedia of Philosophy:

<http://www.iep.utm.edu/fallacy/>

Petitio principii: körbenforgó érvelés

A következő bolygón egy iszákos lakott. Ez a látogatás nagyon rövid ideig tartott, de nagyon elszomorította a kis herceget.

Ott találta az iszákost egy sor üres meg egy sor teli palack előtt.

- Hát te mit csinálsz itt? - kérdezte tőle.
- Iszom - felelte gyászos képpel az iszákos.
- Miért iszol? - kérdezte a kis herceg.
- Hogy felejtsek - felelte az iszákos.
- Mit? - tudakolta a kis herceg, mert máris megsajnálta.
- Azt, hogy szégyellem magam - felelte az iszákos és lehajtotta a fejét.

A kis herceg szeretett volna segíteni rajta.

- Miért szégyelled magad? - kérdezte.
- Mert iszom - vágta el a további beszélgetést az iszákos, és mélységes hallgatásba süllyedt.

A kis herceg meghökkenve szedelőzködött.

"Bizony, bizony - gondolta út közben -, a fölnöttek rettentően furcsák."

- Ekkor valaki a közönségből így szólt:
 - Győzz meg róla, hogy a logika hasznos!
 - Azt szeretnéd, hogy bizonyítsam be neked?
 - Igen.
 - Akkor tehát bizonyító érvet kell használnom?
- És amikor a másik egyetértett, így szólt:
 - Honnan fogod tudni, hogy nem vezetlek félre?
- És mikor a másik nem tudott válaszolni, így folytatta:
 - Látod, te magad is elismered, hogy a logika nélkülözhetetlen, mivel nélküle még ennyit sem tudsz eldönteni: hogy nélkülözhetetlen-e vagy sem.

(Epiktétosz beszélgetései)

- Aquinói Szent Tamás, *Summa Theologiae*, 1. könyv 1. rész 2. kérdés 3. cikkely: Létezik-e Isten? Érv Isten létezésé mellett: „Isten személy szerint mondja: ‘Vagyok, aki vagyok.’ (2 Móz. 3,14)”
- A konklúziót eleve felhasználja (rejtett) premisszaként

Szalmabáb / Árnyékbokszolás

- Szalmabáb: egy vitában nem az eredetileg felkínált álláspontot támadjuk, hanem annak torzított (általában eltúlzott) változatát

A: Azt gondolom, a tandíj eltörli az esélyegyenlőséget.

B: Azt szeretnéd, ha a sok munkaképes fiatal állami támogatással lógatná a lábát naphosszat, és fölösleges diplomákat szerezne ahelyett, hogy hasznos munkát végezne?

- Árnyékbokszolás: ha a vitapartner ezt nem veszi észre, és a torzított álláspontot kezdi el védeni

A: A diplomagyűjtés igenis hasznos tevékenység, mert...

(A korrekt válasz lenne: Én nem azt állítottam, hogy a továbbtanulás hasznos – bár ezt gondolom –, hanem hogy nem az anyagi helyzet függvényévé kellene tenni az esélyt.)

Ignoratio elenchi

- az érv nem azt a konklúziót támasztja alá, amit kellene

És mit gondoljunk arról, tisztelt esküdtszék, hogy a vádlott tagadja azt, hogy a gyilkosság időpontjában a helyszínen lett volna? Lássuk be, hogy a gyilkosság szörnyű bűntett, melyet a lehető leghigorúbb büntetéssel kell sújtanunk, és nem hagyhatjuk, hogy az elkövető kibúvókat keressen!

- Gyakran a cél a figyelem elterelése
→ Speciális eset, neve: **vörös hering** (*red herring*)

2 példa:

Cochran: Hölgyeim és Uraim, mondjuk úgy, esküdtek. Séf úr védője azt próbálta elhitetni velünk, hogy kliense 20 éve írta a Bűdös Banyát. Sőt, talán el is hitette. Még én is majdnem megsajnáltam őket! De hölgyek és urak, úgymond esküdtek! Csak egy dolgot említenék, ha megengedik. Hölgyek és urak, ez itt Chewbacca. Chewbacca egy wookiee a Kashyyyk bolygóról. De Chewbacca az Endor bolygón él. Gondolják csak meg; ennek nincs értelme!

Gerald Broflovski: Bassza meg!

Séf bácsi: Mi az?

Gerald: Használja a Chewbacca védelmet!

Cochran: Miért akar egy wookiee, egy 220 centis wookiee az Endoron, 50 centis ewokok között élni? Ennek nincs értelme! De ami még fontosabb: ennek az egésznek mi köze a most tárgyalás alatt lévő üggyhöz? Semmi. Hölgyek és urak, ennek semmi köze az üggyhöz. Ennek nincs értelme. Nézzenek rám! Ügyvédként védek egy hatalmas kiadócéget, és Chewbaccáról beszélek. Van ennek értelme? Hölgyek és urak, ennek semmi értelme. Az egésznek nincs értelme. Tehát emlékezniük kell, amikor majd vitáznak és döntenek az Emancipációs Kiáltványról: van értelme? Nincs. Hölgyek urak, úgymond esküdtszék! Ennek nincs értelme. Ha Chewbacca az Endoron él, ítéljenek bűnöst. A védelem végzett.

(*South park* II/14, http://www.indavideo.hu/video/Chewbacca_vedelem)

- Ok, tegyük fel, hogy te véded a csokit, és én a vaníliát. És ha nekem most azt kellene mondanom neked, hogy a vanília a legjobb ízű jégkrém, akkor azt mondanád:
- Nem, a csoki a legjobb.
- Pontosan. De ezt a vitát nem nyerheted meg. Mert megkérdezném, hogy szerinted a csoki a jégkrémek legjobbjá?
- Ez a legjobb jégkrém, sosem rendelnék másmilyet.
- OK, akkor neked a csoki a mindened.
- Igen a csoki az egyedüli, amire szükségem van.
- Nos, nekem többre van szükségem, mint a csoki, és valójában a vaníliánál is. Szerintem szabadságra van szükségünk. Választásra, ha a jégkrémünkről van szó, és ez, Joey Naylor, ez a szabadság definíciója.
- De nem erről beszéltünk.
- De én erről beszélek.
- De nem bizonyítottad be, hogy a vanília a legjobb.
- Nem is kellett. Bebizonyítottam, hogy nincs igazad, és ha nincs igazad, akkor nekem van.
- De még mindig nincs, győzz meg.
- De én nem rád pályázok, hanem rájuk.

(Köszönjük, hogy rágyújtott)

Csúszda (v. csúszka) érv

- Apró kis lépések-csúsztatások összeadódása
- Oksági:

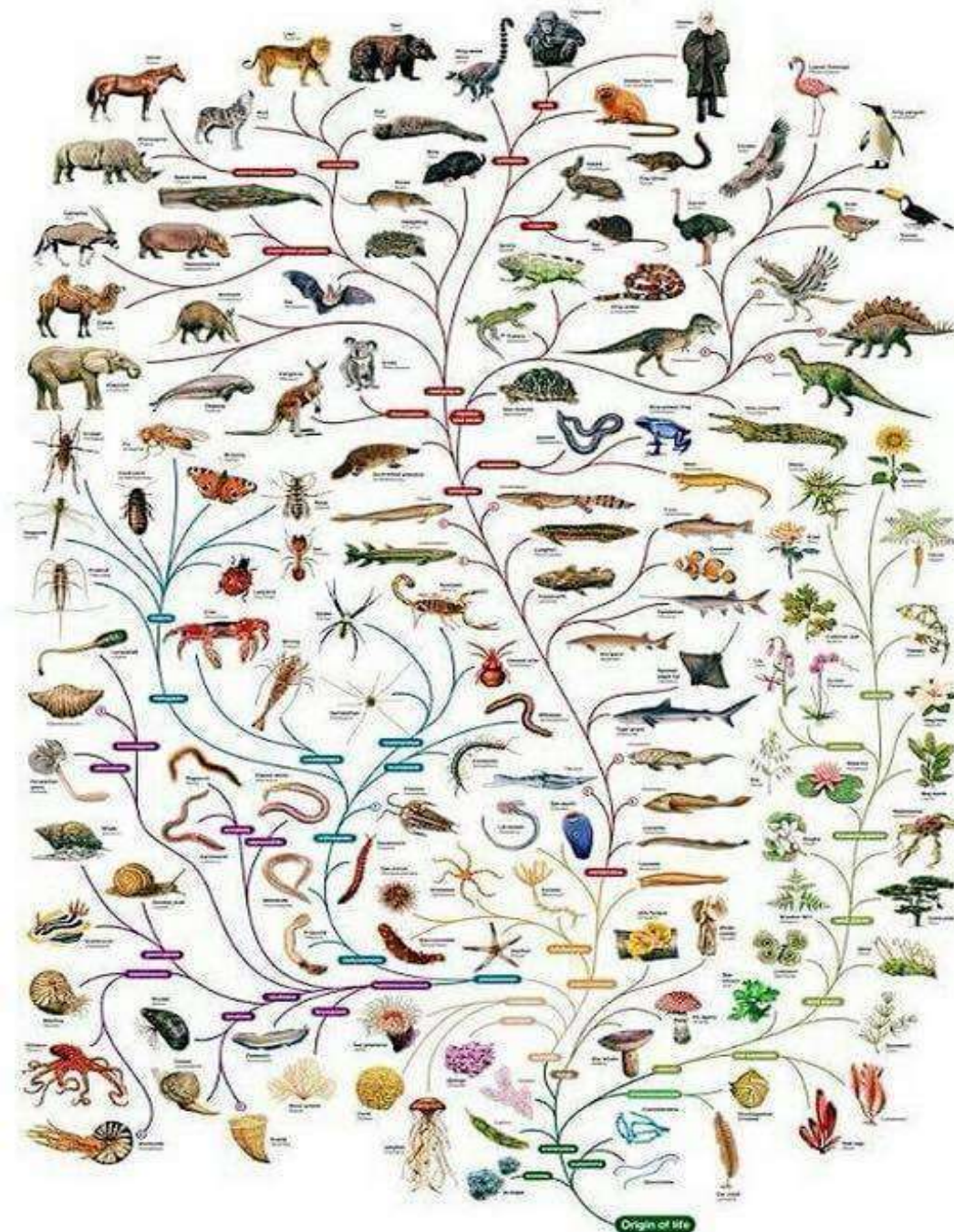
Egy szög miatt a patkó elveszett.
A patkó miatt a ló elveszett.
A ló miatt a lovas elveszett.
A lovas miatt a csata elveszett.
A csata miatt az ország elveszett.
Máskor verd be jól a patkószeget!

A Volkswagen vége > a dízelmotor vége > a
benzinmotor vége > az autóipar vége >
világvége!

- Mennyiségi (lásd: szóritész-paradoxon):

Adj egy százast kólára, nem fog földhöz vágni! De ha egy százas nem, akkor kettő sem. Ha kettő sem, három sem... Ha 15 sem, akkor 16 sem... Ha 99 sem, 100 sem...

**HA TAGADOD
AZ EVOLÚCIÓT, AKKOR
TAGADOD A BIOLÓGIÁT.**

**HA TAGADOD A BIOLÓGIÁT,
AKKOR TAGADOD A KÉMIÁT.**

**HA TAGADOD A KÉMIÁT,
AKKOR TAGADOD A FIZIKÁT.**

**HA TAGADOD A FIZIKÁT,
AKKOR TAGADOD
A MATEMATIKÁT.**

**HA TAGADOD
A MATEMATIKÁT, AKKOR
TAGADOD A VALÓSÁGOT.**

- GEORGE HRAB

Hamis dilemma

- Erősen leszűkíti a választási teret:

A fiúkat két csoportba lehet osztani: vannak a megbízható, kedves, mindamellett kicsit unalmas és nem is annyira vonzó kinézetűek, és vannak a menő szövegű, izgató külleműek, akik naponta négyszer is hajlandóak dugni, csak hajlamosak a linkségre, hűtlenségre, bunkó viselkedésre és agresszivitásra. A lányok számára állandó dilemma, hogy melyik típus a megfelelőbb választás, és szerintem az amúgy jó adottságokkal rendelkező, de mégis kényszerszingli lányok azért nem találnak maguknak fiút, mert azt hiszik, hogy majd lesz egy olyan, aki e két típusnak csak a pozitív tulajdonságokból álló ötvözete lesz.

Milyen gyakran mondja partnerének, hogy szeretlek?

A – minden nap. B – csak szeretkezés után. C – soha.

Anakin: Ha nem állsz mellettem, az ellenségem vagy!!!

Rossz kérdések

- Sokat állító kérdés: erős preszuppozíciók
 - Józsi, még mindig vered a feleségedet?
 - Eddig is hazudtál nekem, vagy most ez az első alkalom?
 - Akarja-e, hogy Magyarország a NATO tagja legyen, ezzel garantálva az ország biztonságát?
- Komplex kérdés: megválaszolhatatlanul sok tartalom
 - A felsőoktatási intézményeket Magyarországon leginkább a bevételek generálása vezérli. A sokat hangoztatott egyetemi autonómia miatt az állam nem szólhat bele a működésükbe, ugyanakkor adóforintokból működnek, állami feladatokat látnak el. Nem merült fel – még ha csúnyán hangzik is – ennek az autonómiának az átgondolása? (OV interjú)
 - Még egy utolsó kérdés, amit gyakran föltesznek: a tudomány megmentője vagy sírásója lehet az emberiségnek? Ha azt vesszük, hogy az ember kíváncsi, ugye ez genetikai sajátossága, tehát ez benne van az emberben, mindent szeret kipróbálni, amire rájön. Érhet-e bennünket olyan meglepetés, hogy egyszer csak nem leszünk, mert a tudósok mondjuk föltalálják a Föld elpusztulását egy lépésben megoldó elméletet vagy technikát, és akkor ezt a kíváncsiság okán mindenképpen ki is akarják próbálni. Szóval, merrefelé haladunk? (Friderikusz)

Kompozíciós és felosztási hiba

- Kompozíció hibája: a részek tulajdonsága az egészre
 - Nyilván kitűnő lesz az előadás, hiszen minden színész kiváló!
 - Budapest légszennyezését elsősorban a buszok okozzák, nem a személygépkocsik, hiszen egy busz jóval többet fogyaszt.
- Felosztás hibája: az egész tulajdonságai a részekre
 - Az ELTE a magyar tudomány egyik fellegvára, tehát nyilván minden oktatója nagytudású.
 - A művelt értelmiség eltűnőben van. Mivel Géza egy művelt értelmiségi, hamarosan el fog tűnni.
- És egy nyalánkság:
 - A Ferrari a tegnapi versenyen 7 másodperc alatt végezte el a kerékcserét. Ez kevesebb, mint két másodperc kerekenként!

Formális hibák (lásd korábban)

- Pl. konverziós hiba, kontrapozíciós hiba, az előtag tagadása (modus tollens hiba), az utótag állítása (modus ponens hiba), stb.
- Értelmezés nem mindig egyértelmű:
„A király keze gyógyító kéz, és erről ismerszik meg az igazi király”
- Nem minden formális hiba, ami nem deduktíve érvényes következtetés, hanem csak az, ami
 - gyakori tévesztés (pl. kondicionális megfordítása)
 - félrevezető: „logikus” következtetésként van előadva

Induktív hibák (lásd korábban)

- Rossz általánosítások:
 - elégtelen esetből általánosítás
 - túláltalánosítás
 - elfogult mintavétel
- Rossz analógiák:
 - irreleváns párhuzam
- Rossz oksági következtetések:
 - non causa pro causa
 - post hoc ergo propter hoc
 - cum hoc ergo propter hoc

Argumentum ad ignorantiam

- Nem tudjuk, hogy hamis, tehát igaz (vagy fordítva)
 - Viccesnek találom, amikor valaki elutasítja idegen civilizációk létezését. Soha senki nem tudta egyértelműen megcáfolni az UFO-elméleteket, és máig sem nyilvánosak a NASA ezirányú kutatásainak eredményei.
 - „E gondolkodók nagyjából így érvelnek:
 - Nem vagyok hajlandó rá - mondja az Úr -, hogy létezéséről bizonyítékot szolgáltatassak. Mert a bizonyíték kizárja a hitet, s hit nélkül én semmivé válok.
 - A Bábel-hal viszont - így az Ember - kész lebukás, nem? Sose fejlődött volna ki véletlenül. Tehát létezésedet bizonyítja, ez esetben pedig a saját érvelésed alapján nem létezel. Quod Erat Demonstrandum.
 - A fenébe - mondja az Úr. - Erre nem is gondoltam - és menten felszívódik egy logikai buborékban.”
- (Galaxis Útikalauz Stopposoknak)

Argumentum ad verecundiam

- Azonosítatlan tekintélyre hivatkozás
 - „Egyes csillagászok szerint 2012-ben ér Naprendszerünkbe a Nibiru bolygó, amit PlanetX és XKBO néven is ismerhetünk.”
 - Brit tudósok bebizonyították...
- Nem tekintélyre hivatkozás
 - Ó, lányom, nem érdemes beoltatnod magad influenza ellen, a szomszéd Mari szerint teljesen fölösleges, és Marinak mindig igaza van!
- Rossz tekintélyre hivatkozás
 - Einstein köztudottan hangsúlyozta, hogy az agyunknak csak 10%-át használjuk.
 - Stephen Hawking legújabb könyvében bebizonyítja, hogy nincs Isten.
 - Nem tudom, a tudósok mit vitatkoznak annyit a világ keletkezéséről, hiszen XII. Piusz pápa már 1951-ben kiállt Ősrobbanás elmélete mellett.

Argumentum ad hominem

Egy érvet a képviselő személye miatt nem fogadok el

- **Gyalázkodó: általában ideológiai előítéletről**
 - „Einstein ún. elméletei egy liberális, demokratikus maszlaggal mérgezett elme kicsapongásai, és teljesen elfogadhatatlanok a német tudósoknak.”
 - „A relativisztikus univerzum elmélete a fasizmus ügynökeinek ellenséges munkája. Ez egy halódó ellenforradalmi ideológia reakciós propagandája.”
- **Genetikus: irreleváns körülményekre hivatkozó**
 - Kovács úr véleménye, hogy terjeszkednünk kellene a távol-keleti piacon, tökéletes nonszensz. Tudjuk hiszen, hogy Kovács úrnak koreai menyasszonya van, és nyilván elfogult a Távol-Kelettel szemben.
- ***Tu quoque* („te is”): pont te mondod, aki...**
 - Szerintem a dohányzás a 21. század egyik legsúlyosabb népegészségügyi problémája lesz, és már most érdemes ellenlépéseket tennünk.
 - Pont te mondod ezt, aki napi másfél dobozzal elfüstölsz?

Bruckner Szigfrid dühösen felhorkant:

– Te mindig egészen biztos vagy mindenben. Te mindent jobban tudsz. Hogy mered azt állítani, hogy pomogácsok egyáltalán nincsenek?

Szörnyeteg Lajos Dömdödöm védelmére kelt:

– Miért, te talán láttál már pomogácsot?

Bruckner Szigfrid válaszra sem méltatta, helyette Aromo fordult szegény Szörnyeteg Lajoshoz.

– Nézd, Lajos – mondta hetykén –, föltennék neked egy kérdést. Mondd meg, hogy mennyi kétszer kettő!

Szörnyeteg Lajos elmélázva nézte az eget.

Toporgott, gyűrögette a nadrágja varrását.

– Kétszer kettő az... az annyi, mint... se több, se kevesebb, mint – tanácstalankodott, aztán méregbe gurult. – Mit kétszerkettőzöl itt, amikor sokkal fontosabb dolgokról van szó? A pomogácsokról!

Aromo fensőséges ábrázattal nézte.

– És azt gondolod, hogy ebben a fontosabb dologban éppen arra hallgatunk, aki azt sem tudja, hogy mennyi kétszer kettő?

Szörnyeteg Lajos harciasan dobbantott.

(Lázár Ervin: Gyere haza, Mikkamakka!)

**BELGIUM EGÉSZSÉGÜGYI MINISZTERE AZT MONDTA,
HOGY A MAGYAROK EGÉSZSÉGTENÜL ÉLNEK**

Argumentum ad populum

- Tömegekre hivatkozás:
 - Vegyen ShinyGlare fondükészlet-tisztítót, hazánkban 10 háziasszonyból 8 ezt választja!
- Populáris érzelmek felkeltése, tömegekkel azonosulás:
 - „Jó reggelt. Gondolom, néhányan most csalódnak, ha azért jöttek el, hogy lássanak egy majmot, aki vicces egyenruhában rikoltozik és ugrabugrál, és késznek mutatkozik arra, hogy helyben lecsapjon egy öreg nénit az önök szórakoztatására. Márpedig ha belegondolnak, el kell ismerniük, hogy pontosan ilyesmit kellene tennem ahhoz, hogy bekerüljek az újságokba. És be kell kerülnöm az újságokba, ha tudatni akarom az emberekkel, hogy a nemzeti szocializmus egy esély a hazafias amerikaiak számára. De önök előtt nem kell ilyesmit tennem. Önök intelligens, józan ítélőképességű emberek. Én elmondom a nézeteimet, önök meghallgatnak, aztán elbeszélgetünk érett, racionális emberek módjára.”
(Az Amerikai Náci Párt alapítója)

Argumentum ad misericordiam

■ Szánalomra apellálás

- Tudom, tanár úr, hogy alig jártam be az órákra, és a zh-n is elég gyengén teljesítettem. Megértem, ha nem akar nekem jegyet adni, de kérem, vegye figyelembe, hogy pár hete meghalt a macskám, és emiatt teljesen összeomlottam és képtelen vagyok koncentrálni a tanulásra a sírva átvirrasztott éjszakáim miatt...
- Richard Feynmannak, a Nobel-díjas fizikusnak egész életében értetlenséggel kellett szembenéznie. A második világháború végéhez közeledve kétszer is majdnem összeroppant, egyszer a felesége halálakor, másodsor az atombomba ledobásakor. Véleményem szerint a *Journal of Science*-nek le kellene közölnie néhány elméleti írást a későbbi munkái közül, emléke iránti nagyrabecsülésül és hányattatott sorának méltányolásaként.

Argumentum ad baculum/metum

- Ad baculum: félelemre apellálás (rejtett fenyegetés)
 - „Lapunk bizonyára megérdemli minden német támogatását. Továbbra is postázni fogjuk Önnek, remélve, hogy nem kívánja kitenni magát a lemondással járó kellemetlen következményeknek.”
(postaládai üzenet a náci német pártújság lemondóinak)
- Ad metum: aggodalomra ap. (nem a közlő fenyeget)
 - Aggódik családja egészségéért? Fogkrémünk napi használatával elkerülheti a [horror kép]...
 - Ki emlékszik erre? 😊

KI LESZ A HARMADIK ERŐ?

3. Értelmezési keret: PD

- A pragma-dialektikai elmélet szerint egy érvelési hiba felfogható úgy, mint egy dialektikai szabály megsértése
- Így nagyon különböző szempontból lehet elkövetni nagyon eltérő hibákat attól függően, hogy
 - melyik szabályt szegjük meg éppen
 - a vita melyik szakaszában.
- Egy adott hibával persze több szabály is megszeghető
- Nemcsak a protagonista, hanem az antagonista is hibázhat: szimmetrikus helyzet
- Alapkérdés: hátráltatja-e a VKF-et az adott lépés?

1. A felek nem akadályozhatják meg, hogy új álláspontok vagy azokhoz kapcsolódó kétségek merüljenek fel (szabadság)

- Arg. ad baculum: Konfrontációs szakasz, Protagonista/Antagonista
- Arg. ad misericordiam: Konfrontációs szakasz, Protagonista
- Arg. ad hominem (gyalázkodó, genetikus, tu quoque): Konfrontációs szakasz, Protagonista/Antagonista
- Egyéb: „Álláspont szentnek tekintése”
(A Gyűrűk ura számomra annyira alapvető könyv, hogy nem vagyok hajlandó vitát nyitni az értékeiről.)

2. *Egy álláspontot elővezető félnek kötelessége azt megvédeni, ha a másik fél arra igényt tart (bizonyítás kényszere)*

- Arg. ad verecundiam: Nyitó szakasz, Protagonista
- Arg. ad ignorantiam: Nyitó szakasz, Protagonista
- Egyéb: „bizonyítás kényszerének áthárítása”
(A barátnőm azt állítja, hogy elhanyagolom őt, és nemtörődöm módon hagyom tönkremenni a kapcsolatunkat. De kérdem én, tett-e valamit azért, hogy kivívja magának a folyamatos figyelmemet és erőfeszítésemet?)

3. Egy álláspont támadása a másik fél álláspontjának támadása kell, hogy legyen (álláspont)

- Szalmabáb: bármelyik szakasz, bármelyik szereplő
- Árnyékbokszolás: bármelyik szakasz, bármelyik szereplő
- (Ignoratio elenchi: Argumentációs szakasz, bármelyik szereplő)

4. Egy fél az álláspontját csak úgy védheti meg, hogy az állásponthoz kapcsolódó érveket ismerteti (relevancia)

- Ignoratio elenchi: Argumentációs szakasz, Protagonista
- Arg. ad populum: Argumentációs szakasz, Protagonista
- Arg. ad verecundiam: Argumentációs szakasz, Protagonista
- Érzelmekre apellálás (arg. ad misericordiam, ad baculum, ad metum, etc.): Argumentációs szakasz, Protagonista

5. *Nem utasíthatunk vissza álláspontunkban implicite felvállalt premisszákat, és nem hamisíthatjuk meg a másik fél érvelésében felhasznált implicit premisszákat (implicit premissza)*

- Árnyékbokszolás: Argumentációs szakasz, antagonista
- Egyéb: „Ki nem mondott premissza tagadása”
 - (– Abszolúte ellenzem, hogy legalizálják a marihuána fogyasztását, hiszen akkor meglenne annak a veszélye, hogy még az is rászokik, aki egyébként fél a törvénszegéstől.
 - De a legtöbb elemzés szerint a marihuána nem addiktív.
 - Én nem is azt mondtam, hogy addiktív, hanem csak azt, hogy sokan rákapnának, ami nem lenne jó.)

6. Elfogadott kiindulási pontnak nem tekinthetünk nem elfogadott premisszákat, illetve elfogadott premisszákról nem állíthatjuk, hogy azok nem tekinthetők elfogadott kiindulási pontnak (kiindulópont)

- Túl sokat állító kérdés: Argumentációs szakasz, protagonista
- Petitio principii: Argumentációs szakasz, protagonista
- Egyéb: „bizonyítás kényszerének elhárítása”
(Na már most nyilván nem kétséges és teljesen magától értetődő, hogy...)
- „Álláspont váltogatása”

7. A helytállónak tekintett érvelés nem lehet (logikailag) érvénytelen (érvényesség)

- Előtag tagadása (modus tollens hiba): Argumentációs szakasz, Protagonista
- Utótag állítása (modus ponens hiba): Argumentációs szakasz, Protagonista
- Hibás diszjunktív szillogizmus: Argumentációs szakasz, protagonista
- Stb.

8. A formálisan nem érvényes érvelésekkel alátámasztott álláspontok nem tekinthetők végérvényesen védettnek, ha a védelem nem a megfelelő érveléssémákat (és/vagy) nem a megfelelő módon használja. (érvelési séma)

- Hibás analógia: Argumentációs szakasz, Protagonista
- Túláltalánosítás: Argumentációs szakasz, Protagonista
- Post hoc ergo propter hoc és egyéb oksági hibák, stb.
- Csúszka érv, stb. (sematikus érvek)
- Egyéb: Arg. ad consequentiam: tényállítások és értékítéletek összekeverése
 - Nyilván nem lesz most tűzriadó, hiszen akkor nem tudnám elmondani a mai anyagot, és kevés idő van már a pótlásra.
 - A Túró Rudi nem lehet rákkeltő, hiszen az a kedvenc csokim!

9. Az álláspont sikertelen megvédését az álláspont visszavonásának kell követnie, a sikeres (konkluzív) megvédését pedig a fenntartások visszavonásának (lezárás)

- Arg. ad ignorantiam: Záró szakasz, Antagonista
- Hamis dilemma: Záró szakasz, Antagonista

10. Egyik fél sem használhat nem kellően tiszta és világos megfogalmazásokat, és mindkét félnek a lehető legfigyelmesebben és pontosabban kell a másik megnyilatkozásait értelmezni (használat)

- A kompozíció és divízió hibája: bármely szakasz, bármelyik fél
- Egyéb: „in dictione” érvelési hibák: homályosság, nem egyértelmű használat (lásd Arisztotelész „nyelvfüggő” hibái)